

การบริหารการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ตามวิถีพุทธ

Education Administration Creative as Buddhism

พระครูอุทัยธรรมมานุกูล (สามารถ อธิปัญญาโน)

PhrakhruUthaiThammaNuKun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: samasthai2245@gmail.com

(Received : 15 June 2023 ; Edit : 24 June 2023 ; accepted : 27 June 2023)

บทคัดย่อ

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพของมนุษย์ และครูต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาสามารถคิดในสิ่งที่แปลกใหม่ การคิดริเริ่ม หรือการคิดค้นแบบ มีประโยชน์และนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตได้ เทคนิคที่ดีในการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ในสถานศึกษา เป็นการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การปรับปรุง พัฒนาสถาบัน ให้มีความก้าวหน้า ทันเหตุการณ์ การศึกษาอย่างสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการสังเคราะห์ ความสามารถในการวิเคราะห์ ความสามารถในทางปฏิบัติ โดยการนำหลักธรรมมาใช้ประกอบในการนำไปใช้ จะพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา จะเห็นได้ว่า ผลรวมของความสุขนั้นก็คือ การสร้างบุคลากรให้มีความสุขตามแนวทางพระพุทธศาสนานั้นเอง

คำสำคัญ : การบริหารการศึกษา, เชิงสร้างสรรค์, วิถีพุทธ

Abstract

Creative thinking is a Indicates of quality human. Teachers must to develop learners. The aim of creative thinking is to get new ideas, initiative ideas or prototypes, useful to improve the quality of life. There are several techniques to develop creativity in schools the effective seven-step thinking. The direction to use in decision making, institute management. Creative education is synthetic ability, analytical ability, and practical ability. Bringing Main Principle of Dharma to develop and modify. It can be seen that the sum of the happy is creating a happy personnel according to Buddhism.

Keywords: education management, creative, Buddhism

บทนำ

การจัดการศึกษาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Education) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนให้ประเทศไทยก้าวไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้การจัดการศึกษาอย่างสร้างสรรค์ ขึ้นอยู่กับกระบวนการสำคัญคือ “ความคิดสร้างสรรค์” “การศึกษา” มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการผลิตบุคลากรของประเทศ หากประเทศตั้งเป้าหมายในการก้าวไปสู่ทิศทางใด ก็จะต้องย้อนกลับมาที่การจัดการศึกษาของประเทศนั้น ๆ ทั้งในด้านของหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ในปัจจุบัน สังคมไทยกำลังต่อสู้อยู่ในโลกยุคไร้พรมแดน และเศรษฐกิจเสรีทุนนิยมอย่างเต็มรูปแบบ แนวทางการจัดการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมาจึงมุ่งเน้นการผลิตบุคลากร เพื่อป้อนเข้าสู่สังคม และสอดคล้องกับความต้องการทางด้านการผลิตเป็นสำคัญ ซึ่งส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตามมาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการว่างงาน ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาการย้ายถิ่นฐานของประชากรจากภาคชนบทสู่เมือง และปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งปัญหาดังกล่าวหยั่งรากลึกลงไปถึงระดับครอบครัว ซึ่งถือเป็นรากแก้วที่สำคัญของประเทศ ผลที่เกิดขึ้นจึงมิได้เกิดขึ้นในระดับมหภาค ซึ่งเป็นผลกระทบในเชิงลบต่อเศรษฐกิจและสังคมในภาพรวมของประเทศ แต่เป็นผลกระทบในระดับจุลภาค กล่าวคือ ปัญหาเด็กติดเกม การทำร้ายร่างกายเด็กและเยาวชน ปัญหาเด็กติดเกม และปัญหาอื่น ๆ ที่สะท้อนให้เห็นมากขึ้นทุกวัน ตามข่าวหน้าหนึ่งตามหนังสือพิมพ์ ซึ่งในท้ายที่สุดจะกลายเป็นปัญหาที่คุ้นชินของบรรดาผู้ใหญ่ และเป็นปัญหาที่ถูกละเลยขาดความใส่ใจจากผู้ใหญ่ในอนาคต ในขณะที่ปัญหาเหล่านี้ เปรียบเสมือนปลวกที่กัดกินฐานรากของบ้านที่เป็นไม้ เมื่อเจ้าของบ้านละเลยปล่อยให้เกิดกินทุกวัน บ้านทั้งหลังก็ต้องพังทลายลงมาในวันหนึ่ง

“ความคิดสร้างสรรค์” นั้น เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ในที่สุด กระบวนการในการจัดการศึกษาอย่างสร้างสรรค์นั้นจุดเริ่มต้นแรกของการศึกษาจึงต้องพัฒนาปัญญาของผู้เรียนเป็นตัวตั้งให้เขารู้จักคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ แนวทางดังกล่าวนี้จะต้องเน้นให้มีผลงานเกิดขึ้นจากผู้เรียนกระบวนการของการศึกษาจึงต้องเน้นไปที่การสร้างและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และสร้างสรรค์อย่างมีความรับผิดชอบอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าศูนย์กลางของการศึกษาจะอยู่ที่ใดก็ตามโลกได้เปลี่ยนไปแล้ว สังคมได้เปลี่ยนไปแล้ว เราต้องเปลี่ยนกระแสนของการศึกษาใหม่เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือของการสร้างและสร้างอย่างสร้างสรรค์แท้จริง

สรุปการจัดการศึกษาอย่างสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ และมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการผลิตบุคลากรของประเทศ ปัจจุบันในสังคมไทยที่อยู่ในโลกยุคไร้พรมแดนและเศรษฐกิจเสรีทุนนิยม นโยบายการจัดการศึกษาในอดีตมุ่งเน้นการผลิตบุคลากรเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านการผลิต ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่าง ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม การว่างงาน ชุมชนแออัด การย้ายถิ่นฐานของประชากร ฯลฯ ซึ่งมีผลกระทบลงไปถึงระดับครอบครัว ผลที่เกิดขึ้นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นในระดับมหภาค แต่เกิดขึ้นในระดับจุลภาค เช่น ปัญหาเด็กติดเกม การทำร้ายร่างกายเด็กและเยาวชน ปัญหาเด็กติดเกม ฯลฯ ที่สะท้อนให้เห็นเพิ่มมากขึ้นทุกวัน อนาคตของประเทศจึงมีอันตรายเพราะปัญหาเหล่านี้ถูกละเลยและไม่ได้รับความใส่ใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้น ความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ในที่สุด และการศึกษาต้องเน้นพัฒนาปัญญาของผู้เรียน

ให้เป็นตัวตั้งที่สามารถคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ได้ เพื่อให้มีผลงานที่เกิดขึ้นจากผู้เรียนและสร้างสรรค์อย่างมีความรับผิดชอบตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงในการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างและสร้างอย่างสร้างสรรค์แท้จริง

การบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษานับเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการศึกษาให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เป็นวิธีการหนึ่งที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) กล่าวได้ว่าทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 คือการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุลและยั่งยืน โดยมีการนำทุนด้านต่างๆ ที่ประเทศมีอยู่มาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศ คือพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ(เฉลิมเกียรติ แก้วหอม,2559)

การจัดการศึกษาของไทย ได้รับการวิจารณ์ว่าขาดระบบคิดเป็นองค์รวมดังจะเห็นได้จากการเน้นผลของการเรียนความรู้และละเลยผลการพัฒนาความคิด มีการแยกย่อยวิธีการสอนเป็นการบอกอธิบาย การเลียนแบบ การฝึกหัด ฯลฯ แต่ไม่ได้ผสมผสานวิธีการเรียนการสอนเหล่านั้นให้สัมพันธ์กลมกลืนกัน การจัดแบ่งระดับของการศึกษาอย่างแยกตัดขาดจากกันทำ ให้ขาดการเชื่อมโยงระหว่างช่วงวัยชีวิตการศึกษา ซึ่งเป็นเสมือนขั้นบันได ที่ผู้เรียนต้องปีนป่ายสูงขึ้น ๆ แต่ขาดความชำนาญและขาดพื้นฐานทางความคิด ปัญหาเหล่านี้คือปัญหาคาราคาซังที่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติมาหลายยุคหลายสมัย แต่ก็ยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดการพัฒนาในด้านที่ดีขึ้นแต่อย่างใด หน้าที่ของผู้ที่ได้รับปัญหาโดยตรงที่สุดคือเยาวชนไทย ที่จะต้องเข้าสู่ระบบการศึกษาที่ยังเป็นปัญหาเหล่านี้อยู่ทุกปี และปลายทางของพวกเขาก็คือความล้มเหลวอย่างที่ไม่น่าเกิดขึ้นในประเทศที่ขึ้นชื่อว่ากำลังพัฒนา ทั้งๆที่จริงแล้วนั้นเยาวชนและพ่อแม่ผู้ปกครองต่างคาดหวังว่าการศึกษาคือเครื่องมือในการพัฒนาชีวิตของเด็กและเยาวชน ท้ายที่สุดแล้วก็ต้องกลับมาดูว่า เมื่อเราเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างนี้แล้ว เรายังจะเลือกส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระบบการศึกษาไทย หรือเลือกที่จะจัดการศึกษาด้วยตนเองให้มีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาของประเทศไทย

การการศึกษาไทย แบ่งออกได้ 5 ช่วง ดังนี้ 1) การศึกษาของไทยสมัยโบราณ- การศึกษาสมัยกรุงสุโขทัย - การศึกษาสมัยกรุงศรีอยุธยา - การศึกษาสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น 2) การศึกษาของไทยสมัยปฏิรูปการศึกษา 3) การศึกษาของไทยสมัยการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญระยะแรก 4) การศึกษาไทยสมัยพัฒนาการศึกษา 5) การศึกษาสมัยปัจจุบัน

1. การศึกษาไทยสมัยโบราณ การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีที่มีมาแต่เดิม จำเป็นที่คนไทยในสมัยนั้นจะต้องหาความรู้ จากผู้รู้ในชุมชนต่างๆ ซึ่งในสมัยนี้มีบ้านและวัดเป็น

ศูนย์กลางของการศึกษา นอกจากนี้ในชุมชนต่าง ๆ ก็มีภูมิปัญญามากมายซึ่งมี ปรากฏแต่ละสาขาวิชา เช่น ด้านการก่อสร้าง เป็นต้น

การศึกษาในสมัยสุโขทัย รูปแบบการจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายอาณาจักร แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ - ส่วนที่เป็นการจัดการศึกษาสำหรับชายที่เป็นทหาร ส่วนพลเรือน สำหรับผู้หญิงให้เรียนวิชาช่างสตรี เช่น การเย็บ ปัก ถัก ร้อย กิริยามารยาท ฝ่ายศาสนจักร เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา การจัดการศึกษาในสมัยสุโขทัย จึงเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นพระพุทธศาสนา และศิลปะ ศาสตร์ สถานศึกษา คือ วัง สำนักราชบัณฑิต บ้าน และ วัด เนื้อหาวิชาที่สอน คือ 1) วิชาความรู้สามัญ สันนิษฐานว่าในช่วงต้นสุโขทัยใช้ภาษาบาลี และสันสกฤตในการศึกษา 2) วิชาจริยศึกษา สอนให้เคารพนับถือ บรรพบุรุษ 3) วิชาศิลปะป้องกันตัว เป็นการสอนให้รู้จักการใช้อาวุธ การบังคับสัตว์ที่ใช้เป็นพาหนะในการออกศึก และตำราพิชัยยุทธ์

การศึกษาในสมัยกรุงศรีอยุธยา รูปแบบการจัดการศึกษา มีดังนี้ 1) การศึกษาวิชาสามัญ เน้นการอ่าน เขียน เรียนเลข อันเป็นวิชา พื้นฐานของคนไทย 2) การศึกษาทางด้านศาสนา วัดยังมีบทบาทมากในสมัยนี้ ยังส่งเสริมพุทธศาสนาโดยทรงวางกฎเกณฑ์ไว้ว่าประชาชนคนใดไม่เคยบวชเรียน เขียนอ่านมาก่อน จะไม่ทรงแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการ และในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีนักสอนศาสนาได้จัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือ และวิชาอื่น ๆ ขึ้นเรียกโรงเรียนนี้ว่า โรงเรียนสามเณร เพื่อชักจูงให้ชาวไทยหันไปนับถือศาสนาคริสต์ 3) การศึกษาทางด้านภาษาศาสตร์และวรรณคดี มีการสอนทั้งภาษาไทย บาลี สันสกฤต ฝรั่งเศส เขมร พม่า มอญ และภาษาจีน ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีวรรณคดีหลายเล่ม เช่น คำฉันท์ 4) การศึกษาของผู้หญิง มีการเรียนวิชาชีพร การเรือน การครัว ทอผ้า ตลอดจนกิริยามารยาท 5) การศึกษาวิชาการด้านทหาร มีการจัดระเบียบการปกครองในแผ่นดิน สถานศึกษา ในสมัยกรุงศรีอยุธยานี้ยังคงเหมือนกับสมัยสุโขทัย แต่มีความต่าง คือ มีโรงเรียนมิชชันนารี เป็นโรงเรียนที่ชาวตะวันตกได้เข้าสร้างเพื่อ เผยแพร่ศาสนาและขณะเดียวกันก็สอนวิชาสามัญด้วย เนื้อหาวิชาที่สอน คือ 1) วิชาสามัญ มีการเรียนวิชาการอ่าน เขียน เลข ใช้แบบเรียนภาษาไทย จินตามณี 2) วิชาชีพ มีการเรียนรู้กันในวงศ์ตระกูล หลังชาติตะวันตกเข้ามาแล้วมีการเรียนวิชาชีพขั้นสูงด้วย เช่น ดาราศาสตร์ แพทยศาสตร์ เป็นต้น 3) ด้านอักษรศาสตร์มีการศึกษาด้านอักษรศาสตร์ เช่น ภาษาไทย บาลี สันสกฤต ฝรั่งเศส เขมร พม่า มอญ และจีน 4) วิชาจริยศึกษา เน้นการศึกษาด้านพระพุทธศาสนามากขึ้น 5) วิชาพลศึกษา ยังคงเหมือนสมัยสุโขทัย

การศึกษาในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น การศึกษาในสมัยนี้ธนบุรีมีความคล้ายกับสมัยอยุธยา การจัดการศึกษามีดังนี้ 1) สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีเป็นระยะเก็บรวบรวมตำราจากแหล่งต่าง ๆ ที่รอดพ้นจาก การทำลายของพม่า เน้นการทำนุบำรุงตำราทางศาสนา ศิลปะและวรรณคดี 2) สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงฟื้นฟูการศึกษาด้านอักษรศาสตร์ 3) สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มีชาติโปรตุเกสเข้ามาติดต่อทางการค้ากับไทยใหม่ หลังจากเลิกรา ในสมัยนี้ได้ส่งเสริมการศึกษาทั้ง วิชาสามัญ โหราศาสตร์ ดาราศาสตร์ จริยศาสตร์ 4) สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงส่งเสริมการศึกษาด้าน ศาสนาเป็นพิเศษ ต่อมานายแพทย์ ดี ปี บรัดเลย์ ได้นำกิจการแพทย์ สมัยใหม่ เช่น การผ่าตัด เข้ามารักษาคนไข้ และการตั้งโรงพิมพ์หนังสือไทย เป็นครั้งแรกในปีพ.ศ. 2379 5) สมัยพระบาทสมเด็จพระ

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในสมัยนี้ชาวยุโรป และอเมริกันเริ่มเข้ามาติดต่อค้าขายและสอนศาสนา มีการนำวิทยาการสมัยใหม่ ๆ เข้ามาปรับใช้ในเมืองไทยโดยมีหลักสูตรเกี่ยวกับการอ่าน และเขียนภาษาไทยทั้งในด้านโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน

2. การศึกษาของไทยสมัยปฏิรูปการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้ 1) การศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงปรับปรุงประเทศให้เจริญในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการศึกษา เพื่อให้คนในประเทศมีความรู้ความสามารถจะช่วยให้ ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าจึงได้มีการจัดการศึกษาอย่างมีระเบียบแบบแผน (Formal education) มีการกำหนดวิชาที่เรียน มีการเรียนการสอนไล่ และมีทุนให้ไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ

ปัจจัยที่มีผลในการปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้ มี 5 ปัจจัย คือ 1) แนวคิดและวิทยาการต่างๆ ของชาติตะวันตก 2) ภัยจากการคุกคามของประเทศมหาอำนาจ 3) ความต้องการบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามารับราชการ 4) โครงสร้างของสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลง 5) การที่พระองค์ได้เสด็จต่างประเทศทั้งในเอเชียและยุโรป

การจัดตั้งสถานศึกษา ปี พ.ศ. 2414 เพื่อฝึกคนให้เข้ารับราชการ มีพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เป็นอาจารย์ใหญ่ โดยมีการสอนหนังสือไทย การคิด เลข และขนบธรรมเนียมมราชการ และการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับสอน ภาษาอังกฤษ และปี พ.ศ. 2459 ได้ตั้งเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2432 ตั้งโรงเรียนแพทย์ขึ้น เรียกว่า โรงเรียนแพทยา ปี พ.ศ. 2449 ย้ายโรงเรียนฝึกหัดครู ซึ่งตั้งอยู่ที่วัดเทพศิรินทราวาส ไป รวมกับโรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก (บ้านสมเด็จเจ้าพระยา) ปี พ.ศ. 2456 ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูหญิงขึ้นเป็นครั้งแรกที่โรงเรียน เบญจมาชาลัย การจัดแบบเรียน หลักสูตรและการสอบไล่ปี พ.ศ. 2414 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระยาศรีสุนทรโวหาร(น้อย อาจารยางกูร) เรียบเรียงแบบเรียนหลวง ขึ้น 1 เล่ม ชุดมูลบรรพกิจ เพื่อใช้เป็นบทหลักสูตรวิชาชั้นต้นปี พ.ศ. 2427 กำหนดหลักสูตรชั้นประโยคหนึ่ง โดยอนุโลมตามแบบเรียนหลวงหกเล่ม นับเป็นปีแรกที่จัดให้มีการสอบไล่วิชาสามัญ ได้แก้ไขการสอบไล่ จากเดิมปี 1 ครั้งเป็นปีละ 2 ครั้งเพื่อไม่ให้นักเรียนเสียเวลานานเกินไป

การศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา มีดังนี้ 1) พระบรมราชโณบายในการปกครองประเทศ เพื่อให้ประเทศมีความ เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศ 2) พระองค์ทรงศึกษาวิชาการจากต่างประเทศ และเมื่อเสด็จกลับมาแล้ว พระองค์ได้ทรงนำเอาแบบอย่างและวิธีการที่เป็นประโยชน์มาใช้เป็น หลักในการปรับปรุงการศึกษา เช่น ทรงนำเอาวิชาลูกเสือจากประเทศ อังกฤษเข้ามาจัดตั้งกองเสือป่า 3) จึงมีความปรารถนาจะเปลี่ยนแปลงการปกครองไปเป็นระบอบ ประชาธิปไตย มุ่งที่จะหันเข้าสู่อาชีพราชการมากขึ้น

วิวัฒนาการในการจัดการศึกษา มีดังนี้ ปี พ.ศ. 2453 ประกาศตั้งโรงเรียนข้าราชการพลเรือนเพื่อฝึกคนเข้ารับราชการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นับเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของ ประเทศไทยปี พ.ศ. 2454 ตั้งกองลูกเสือขึ้นเป็นครั้งแรก ปี พ.ศ. 2459 จัดตั้งกองลูกเสือหญิงและอนุภาชาด ปี พ.ศ. 2461 มีการปรับปรุงและขยายฝึกหัดครูขึ้นโดยโอนกลับมาขึ้นกับกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2464 ใช้พระราชบัญญัติ

ประถมศึกษาบังคับให้เด็กทุกคนที่มีอายุ 7 ปี บริบูรณ์หรือย่างเข้าปีที่ 8 ให้เรียนอยู่ในโรงเรียนจนถึงอายุ 14 ปี บริบูรณ์หรือย่างเข้าปีที่ 15 โดยไม่ ต้องเสียค่าเล่าเรียน

การจัดการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาในสมัยนี้ มีดังนี้ 1) ปัญหาการเมืองที่เกิดขึ้นภายในประเทศ 2) ปัญหาสืบเนื่องจากอิทธิพลจักรวรรดินิยมตะวันตก 3) ปัญหาสืบเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ (พ.ศ.2463 - พ.ศ.2474) 4) ปัญหาสืบเนื่องจากการประกาศใช้กฎหมายการศึกษา ปี พ.ศ. 2469 เปลี่ยนชื่อกระทรวงธรรมการอย่างเดิม ปี พ.ศ. 2473 ยกเลิกการเก็บเงินศึกษา คนละ 1-3 บาท ปี พ.ศ. 2474 ปรับปรุงกระทรวงธรรมการ เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ

3) การศึกษาของไทยสมัยการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญระยะแรก การศึกษาของไทยสมัยการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ ปัจจัยของไทยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา 1) นโยบายการจัดการศึกษาของคณะราษฎร คืออุดมการณ์ของคณะราษฎร มีปรากฏอยู่ในหลัก 6 ประการ ข้อที่ 6 จะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร 2) การเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง พ.ศ. 2484 - พ.ศ. 2488 ทำให้แนวคิดทางการศึกษาของไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงจากเดิมเป็นอย่างมาก

4) วิวัฒนาการการจัดการศึกษา มีดังนี้ 1) มีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ มีการปรับปรุงการจัด การศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เหลือ 4 ปี และประกาศใช้แผนการศึกษา ชาติ พ.ศ.2479 2) การมอบให้ท้องถิ่นเป็นฝ่ายดูแล ถิ่นจัดการศึกษา การปรับปรุงหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และเหตุการณ์สำคัญทางการศึกษา ดังเช่น ปี พ.ศ. 2476 ประกาศตั้ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี พ.ศ. 2478 ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2488 ประกาศใช้พระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ฉบับที่ 4 การปฏิวัติเมื่อเดือนตุลาคม 2501 ได้มีการจัดทำและนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมาใช้

การศึกษาไทยสมัยพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. 2492 – พ.ศ. 2534) ได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2494 ต่อมาในปี พ.ศ. 2503 ได้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 และประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ในปี พ.ศ. 2520 พ.ศ. 2492 มีการจัดตั้ง “โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง” พ.ศ. 2494 มีประกาศใช้ “แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494” มีการกำหนดองค์ส่แห่งการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และ หัตถศึกษา (ได้อิทธิพลปรัชญาการศึกษาแบบอเมริกัน) พ.ศ. 2503 มีการประกาศ “แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503” แผนฯ นี้ ได้ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี พ.ศ. 2505 ได้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2505” มีการประกาศการศึกษาภาคบังคับประถมศึกษาในตำบล ปรากฏว่าจนถึง พ.ศ. 2520 สามารถประกาศได้ถึง 3,583 ตำบล พ.ศ. 2510 มีการ “ประกาศใช้หลักสูตรโรงเรียนมัธยมแบบ ผสม” ขึ้น โดยโครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วยวิชาบังคับและวิชาเลือก พ.ศ. 2512 มีการประกาศ “พระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512” โดยให้เอกชนดำเนินการจัดตั้งวิทยาลัยเอกชน และดำเนินการสอนได้ถึงระดับปริญญาตรี พ.ศ.2516 จัดสอบเอนทรานซ์เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเป็นปีแรก พ.ศ.2517 รัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้จัดตั้ง “คณะกรรมการวาง พื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา” เพื่อทำหน้าที่เสนอแนวทางการวาง พื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนา

เศรษฐกิจ พ.ศ. 2520 ได้มีการประกาศใช้ “แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520” โดยได้จัดการศึกษาระดับประถมและมัธยมเป็นระบบ 6:3:3 คือ ชั้นประถมศึกษา 6 ชั้น มัธยมศึกษา 6 ชั้น แบ่งเป็นมัธยมตอนต้น 3 ชั้น ตอนปลาย 3 ชั้น (ระบบปัจจุบัน) พ.ศ. 2525 ได้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน” พ.ศ. 2527 ประกาศใช้ “พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527” ให้วิทยาลัยครูผลิตครูได้ถึงระดับปริญญาตรีและเปิดการสอนวิชาต่างๆ พ.ศ. 2533 ปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษาทั้ง 2 ระดับ คือ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมุ่งส่งเสริมให้ครู พัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการให้ผู้เรียน ค้นคว้าความรู้ด้วยตัวเอง

5) การศึกษาสมัยปัจจุบัน ซึ่งการจัดการศึกษาในปัจจุบันได้มียึดแนวนโยบายที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555- พ.ศ. 2559) โครงสร้างการบริหารงานและการจัดการศึกษาเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้สอดคล้องกับยุคสารสนเทศและเทคโนโลยี วิวัฒนาการศึกษาโลก โลกมีการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป จากความก้าวหน้าในเชิงวิชาการและวิวัฒนาการของเครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ข้อมูลความรู้ที่ค้นพบและสร้างขึ้น มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นถูกกระจาย ออกไปทั่วโลกอย่างไร้ขอบเขต เป็นความรู้ที่เข้าถึงได้ง่ายขึ้น สามารถต่อยอดไปสู่ความรู้ใหม่ๆ ได้ง่ายขึ้น ต่างกับในอดีต ที่ความรู้คงอยู่เฉพาะใน สถาบันใดสถาบัน ปรากฏอยู่ทั้งในรูปแบบเอกสาร วารสาร หนังสือ และ รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ความคิดเชิงสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อชีวิตคนเรามาก ความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรานั้น ล้วนเกิดจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของคน ซึ่งนอกจากจะทำให้โลกมีสิ่งใหม่เกิดขึ้นแล้วยังช่วยให้คนมีวิธีคิดแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ถ้าคนได้ฝึกการคิด และคิดได้อย่างสร้างสรรค์มาแล้ว ปัญหาทุกอย่างย่อมมีทางแก้ไข

ในปัจจุบันนี้ ด้านการศึกษาเองก็มีส่วนอย่างสำคัญ ปัญหาที่เกิดขึ้น และมีส่วนให้การศึกษามีเป็นไปในรูปแบบที่เอื้อต่อการทำให้เกิดการเรียนการสอนในเชิงสร้างสรรค์ มักจะเห็นได้จากทางการศึกษาไม่เคยสอนให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง ไม่เคยสอนหรือสอนก็ไม่เข้มข้นพอที่จะให้ผู้เรียน ให้เกิดแนวคิดทางการวิเคราะห์ วิจัยและให้คิดอย่างลึกซึ้ง ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น คือ ระบบการศึกษาเองก็ยังเป็นระบบบริโภคนิยม ด้วยการดำเนินการศึกษาในลักษณะบริโภคนิยมอย่างชัดเจน ดังเห็นได้ชัดเจนว่า ในหลักสูตรและการสอนของเรานั้นยังเป็นระบบบริโภครูปร่าง บริโภคความรู้ บริโภคความเข้าใจ และบริโภคราคาเรียนต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในสังคม โดยไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้าง ประดิษฐ์ และพัฒนาสิ่งต่างๆ ขึ้นมาใหม่ให้กับตัวเองและสังคม ในกระบวนการเรียนการสอน ครูจะเป็นผู้ให้ เป็นผู้บอกให้กับนักเรียน ในขณะที่นักเรียนทำหน้าที่เป็นผู้บริโภคความรู้จากครู แต่กระบวนการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ให้เป็นรูปธรรมยังมีไม่เพียงพอ

นอกจากไม่สอนให้ผู้เรียนคิด ประดิษฐ์ สร้างสิ่งต่างๆ อย่างมากพอแล้ว ยังสอนให้ทำตามแบบอย่างที่ดีคนอื่น ๆ ทำมา โดยไม่สอนให้คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ (Creation) ผู้เรียนจึงขาดคิดสิ่งใหม่ๆ ให้กับตัวเองและสังคม ในขณะเดียวกันการบริโภครูปร่างและค่านิยมต่างๆ ที่เป็นอยู่ ยังเป็นความรู้และค่านิยมที่เราได้รับจาก

ต่างประเทศเป็นหลักสำคัญ อีกทั้งทำให้กระแสบริโภคนิยมเกิดขึ้นอย่างลึกซึ้ง กว้างขวางบนพื้นฐานของต่างประเทศ อีกส่วนหนึ่งด้วย(ไพฑูรย์ สินลารัตน,2560)

ความคิดสร้างสรรค์ มีความหมายแยกได้เป็น 3 ประเด็นหลัก คือ

1. เป็นความคิดแง่บวก หรือ Positive thinking
2. เป็นการกระทำที่ไม่ทำร้ายใคร หรือ Constructive thinking
3. เป็นการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ หรือ Creative thinking(เพ็ญนิดา ไชยสายัณห์,2560)

ลักษณะความคิดเชิงสร้างสรรค์

ลักษณะแรกคือ การคิดวิเคราะห์ (Critical Mind) ในสังคมบริโภคนิยมเราจะต้องให้ผู้เรียนมีความคิดวิเคราะห์ให้ได้เพื่อเขาจะได้เข้าใจ เรียนรู้ และเข้มแข็งและไม่ตกเป็นเหยื่อของการโฆษณาชวนเชื่อทั้งเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมก็ตาม

ลักษณะที่สองคือ การคิดสร้างสรรค์ (Creative Mind) เมื่อวิเคราะห์วิจารณ์สิ่งใดแล้วก็ควรจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ คิดสิ่งใหม่ๆ ให้กับตนเองและสังคมด้วย เพราะถ้าเพียงแต่วิเคราะห์วิจารณ์ก็จะมีอะไรเกิดขึ้นใหม่

ลักษณะที่สามคือ การมีผลผลิต (Productive Mind) เมื่อคิดสิ่งใหม่ๆ แล้วก็ต้องนำเอาความคิดนั้นไปสู่รูปธรรมคือ การมีผลผลิตใหม่ๆ ด้วยค่าของคนต้องให้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์

ลักษณะที่สี่คือ การมีความรับผิดชอบ (Responsible Mind) ไม่ว่าจะคิดจะวิเคราะห์จะสร้างสิ่งใหม่ อะไรก็ตามจะต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม ต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกด้วย ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมต่อไป

การสอนเชิงสร้างสรรค์แบบก้าวหน้า

เมื่อเป้าหมายของการสอนเน้นที่กระบวนการสอนก็ต้องเปลี่ยนไปด้วยนั่นคือ การสอนต้องสอดคล้องกันกับจุดมุ่งหมายด้วยพร้อมกันไป ถ้าอยากให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ เราจะต้องจัดสภาพแวดล้อมและ กิจกรรมให้เขาได้วิเคราะห์กันตลอดเวลา (Criticality-Based Instruction) ไม่ใช่ครูวิเคราะห์ให้ดูเท่านั้น เช่นเดียวกันถ้าเราต้องการให้ผู้เรียนเขามีความคิดสร้างสรรค์ เราต้องจัดเงื่อนไขการเรียนรู้ให้ได้พัฒนาความคิด สร้างสรรค์อยู่อย่างสม่ำเสมอ (Creativity-Based Instruction) โดยตั้งประเด็นให้ผู้เขียนคิดหรือเขียนอะไรใหม่ๆ ให้เขาสะท้อนทิศทางใหม่ๆ หรือให้เขาหาทางแก้ปัญหาใหม่โดยใช้การวิจัย (Research-Based) ก็ได้

นอกจากนั้นการสอนยังรวมถึงการจัดสภาพการเรียนการสอนและเงื่อนไขให้ผู้เรียนได้ผลิตหรือสร้าง ผลงานออกมาเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน (Productivity-Based Instruction) ในส่วนของความรับผิดชอบ การฝึก ความรับผิดชอบที่ผู้สอนจะต้องฝึกให้เขามีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมในสภาพที่เป็นจริง (Responsibility-Based Instruction) และหล่อหลอมให้เกิดเป็นตัวตนของเขาเองด้วย การเรียนการสอนใน แนวนี้เน้นนอกจากแบบอย่างของผู้สอนแล้วยังควรต้องสอดแทรกในกิจกรรมการดำเนินการต่างๆ ทั้งในชั้นเรียน และในชีวิตประจำวันด้วย

การบริหารการศึกษาตามแนววิถีพุทธ

พระพุทธเจ้าได้ทรงนำการสั่งสอนมาใช้ในการแสดงธรรม อบรมสั่งสอนอยู่เสมอเมื่อเทียบกับหัวข้อความรู้พื้นฐานของการศึกษาแล้ว พระพุทธองค์ได้ทรงใช้ความรู้ในการสอนเช่นเดียวกัน แต่มิได้ประมวลไว้เป็นหลักฐาน จะมีวิธีการสอดแทรกอยู่ในขั้นตอนของการสอนเกือบทุกวิธี พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนมากมาย ซึ่งล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาดิน และพัฒนาสังคม ทั้งนี้เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์แห่งการศึกษา มุ่งเน้นความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยและวิธีการแก้ปัญหา เราควรนำหลักธรรม คำสอนทางพระพุทธศาสนาที่สัมพันธ์กับความสำคัญดังกล่าวมาประยุกต์ ใช้ในชีวิตประจำวันให้ถูกต้องเหมาะสม ทรงมีหลักการ วิธีการ และจุดมุ่งหมายของการศึกษาอย่างชัดเจนจนนักการศึกษาในปัจจุบันได้นำมาประยุกต์ใช้และตั้งเป็นทฤษฎีการศึกษาที่เหมาะสมได้ความเป็นนักการศึกษาของพระพุทธเจ้า วิธีสั่งสอนของพระพุทธองค์เป็นไปโดยหลักธรรมชาติ ของการศึกษาหาความรู้คืออธิบายด้วยเหตุผล วิชาการที่พระพุทธเจ้าทรงนำมาสั่งสอน คือ ถูว่าเป็นศาสตร์และวิธีการในการสอนถือว่า เป็นศิลป์ พระพุทธองค์ทรงมีทั้งศาสตร์และศิลป์การเล่าเรียน การฝึกฝนอบรม(ปรารภนา พรหมกมล,2553)

จุดมุ่งหมาย การศึกษาในทางพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นทั้งคนดีและคนเก่ง โดยเปรียบกับดอกบัวในน้ำ ได้แก่บุคคลที่สามารถรู้เข้าใจคำสอนได้อย่างง่ายดาย เปรียบดอกบัวโผล่ขึ้นพ้นน้ำแล้ว บุคคลที่พึงสั่งสอนได้โดยการแนะนำฝึกฝนและปฏิบัติ เปรียบเสมือนดอกบัวที่อยู่ใต้น้ำ ส่วนบุคคลที่พึงสอนให้รู้ได้โดยยากเปรียบเสมือนบัวที่ยังอยู่ในน้ำ ดังนั้นในการสอน ผู้สอนจะต้องมีจิตวิทยา คือ รู้และเข้าใจถึงจิตใจและภูมิหลังของผู้เรียนอย่างถ่องแท้ ผู้เรียนผู้สอนจะต้องรู้สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน เช่นรู้เรื่องภาษา อาชีพ ความเชื่อ ลัทธิ ธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชนนั้นๆ จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยดีหลักการให้การศึกษา หรือวิธีสอนที่พระพุทธเจ้าทรงใช้มาแล้ว และสามารถปรับใช้ได้ในปัจจุบัน ได้แก่ สอนให้เหมาะสมกับบุคคล ทรงสอนให้เหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียนเหมาะสมกับทัศนคติ ความเชื่อ ภูมิหลังของผู้เรียน สอนจากง่ายไปหายาก หรือสอนจากต่ำไปหาสูง หรือสอนจากสิ่งใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัวสอน โดยใช้วิทยากร ในบางครั้งพระพุทธองค์ได้ใช้วิทยากร หรือบุคคลอ้างอิง สอนโดยใช้อุปกรณ์ สอนโดยใช้หลักโยนิโสมนสิการ หรือใคร่ครวญด้วยสติปัญญา ในการสอนเมื่อมีผู้ไม่เห็นด้วยและโต้แย้ง ผู้สอนจะต้องหาวิธีการที่จะทำให้ผู้ฟังสรุปหาเหตุผลเอาเองสอนโดยเคารพ พระพุทธเจ้าตั้งพระทัยในการสอนให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นคนที่มีชาติชั้น วรรณะอย่างไร จะให้ความสำคัญทุกระดับ

จะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์แห่งการศึกษา เพราะพระพุทธเจ้าทรงเป็นนักการศึกษา ทรงศึกษาจนรู้แจ้งเห็นจริงด้วยพระองค์เอง วิธีสั่งสอนของพระองค์เป็นไปโดยหลักธรรมชาติของการศึกษาหาความรู้ คืออธิบายด้วยเหตุผล และหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่เกิดจากการพิสูจน์ค้นคว้าอย่างมีขั้นตอนตามกระบวนการทางการศึกษา ผู้ใดก็ตามที่ได้ศึกษา จะสามารถรู้แจ้งเห็นจริงได้ด้วยตนเอง มุ่งสอนให้พัฒนาตนเองตามหลักศีล สมาธิ ปัญญาเพื่อผลในการพัฒนาทั้งทางกาย ศีล จิต และปัญญา ฝึกให้เป็นคนรู้จักคิดวินิจฉัย เข้าใจเหตุปัจจัยของสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้องตามความเป็น

สรุป

จุดเริ่มต้นแรกของการศึกษาคือการพัฒนาปัญญาของผู้เรียนให้เป็นตัวตั้งที่สามารถคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ได้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง และเน้นการสร้างผลงานเพื่อสร้างความเข้าใจและความสามารถในหลากหลายด้าน เช่น ผลงานวิชาการ ผลงานประดิษฐ์ ผลงานสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนมีผลผลิตที่ชัดเจนในแต่ละวิชาหรือสาขาที่เรียน เช่น ผลงานทางภาษาในการสอนภาษา ผลงานทางคณิตศาสตร์ในการสอนคณิตศาสตร์ ผลงานทางศิลปะในการสอนศิลปะ เป็นต้น

การสร้างแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การบริหารการศึกษามีความก้าวหน้ามากขึ้น โดยการนำสิ่งที่เกิดจากการสร้างสรรค์มาบูรณาการกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อช่วยให้สิ่งใหม่ๆ สามารถดำเนินไปด้วยการใช้หลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวแนวคิด โดยการปฏิบัติให้เกิดความถูกต้องและชอบธรรม สอนให้เหมาะสมกับบุคคล และสอนให้เหมาะสมกับระดับความรู้ ทักษะคติ ความเชื่อ และภูมิหลังของผู้เรียน โดยการสอนจากง่ายไปหายาก หรือจากต่ำไปหาสูง หรือจากสิ่งใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัวสอน

การศึกษาควรเน้นการสร้างและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และสร้างสรรค์อย่างมีความรับผิดชอบอยู่ตลอดเวลา โดยใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างและพัฒนาความเข้าใจและทักษะที่ยั่งยืน นอกจากนี้ การศึกษาควรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการสร้างสิ่งใหม่ๆ ให้กับผู้เรียนและสังคม โดยการนำแนวทางดังกล่าวไปปฏิบัติ ซึ่งการศึกษาควรเป็นเครื่องมือในการสร้างและสร้างสรรค์แท้จริงโดยการนำแนวทางดังกล่าวมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

เฉลิมเกียรติ แก้วหอม,สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://sukanrat.blogspot.com/2012/09/11-2555-2559.html>. [12 พฤศจิกายน 2559].

ปรารธนา พรหมกมล.(2557).เอกสารประกอบการสอน วิชาพระพุทธศาสนา 5. นครราชสีมา: สำนักเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต 4. ม.ป.ป.

เพ็ญนิดา ไชยสายัณห์. การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.pattani.go.th/plan/files/doc1.pdf> [29 มีนาคม 2560].

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. “CCPR MODEL : สู่การเรียนรู้การสอนเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพในสังคมไทย”. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.dpu.ac.th/ces/download.php?filename=1377578355.pdf [29 มีนาคม 2560].